

УДК 159.99

Коваль В.О.

канд. пед. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

ТОПОС ПОЛЯ ПРИ ВИВЧЕННІ КОНФЛІКТУ В СОЦІАЛЬНІЙ ПСИХОЛОГІЇ

Будь яка конфліктна взаємодія може бути розглянута в топорі групи.

Учасники конфліктної взаємодії в групі мають від самого початку диспозиції відносно один одного (тобто ієрархічне розташування в групі, яке задає композицію групи). Взаємні рольові очікування виникають саме за рахунок взаємного розташування ієрархічних позицій і в даному випадку психологічний зміст конфлікту породжується:

– питанням влади, як можливістю впливати на переміщення в рамках групи. Члени групи з позицією наближеною до лідерської, за рахунок свого положення та лояльності до лідера не зайняті в прийнятті рішення щодо внутрігрупової мобільності. Останнє обумовлене різницею в інтенсивності

взаємодій (що і впливає на габітус [1]) в групі – бо в центрі групи інтенсивність взаємодій вища, ніж на її периферії і тому людина, що спрямовує до периферії – не тільки маргіналізується, а й характеризується зростанням критичності по відношенню до цінностей, норм, інтересів групи і положення та дій окремих членів. Лідерська позиція і позиції наближені до неї визначають сукупність норм, цінностей і інтересів, що будуть домінувати у групі. Члени групи з середніми статусами автоматично засвоюють ці норми цінності та інтереси як власні саме за рахунок знаходження в полі інтенсивних взаємодій;

- питанням особливостей диспозиції в полі групи. Члени групи на периферії будуть автоматично розпізнаватись як ворожі, тому що є носіями протилежних цінностей та норм, тобто конфлікт може стати перманентним за рахунок неможливості узгодження між членами групи нормативних позицій;

- комунікаційною структурою групи. Найбільш ризикованою з точки зору можливості виникнення конфлікту є централізована комунікативна мережа, де повнота інформації – ресурс одного члена групи.

Може виникнути питання, а чому групи при наявності постійних аутсайдерів та наявності конфлікту не руйнуються? Тут три відповіді:

- перша, групи постійно руйнуються, якщо інтенсивність внутрішніх взаємодій падає, а сторонніх взаємодій для членів групи зростає. Доречі, саме це ми можемо покласти, наприклад, в основу розробки технології моніторингу стабільності груп;

- друга, надана Р. Коллінзом [2], полягає в тому, що саме групи які є структурною одиницею організації отримують додаткові фактори стабільності – економічний контроль за рахунок контролю за виплатами та примус у формах застосування погроз та використання сили. Запропонована Р. Коллінзом відповідь не використовує мову психології, але вказує на можливості додаткових досліджень, за умови переопису відповідних фактів мовою психології з послідуною їх інтерпретацією;

- третя, полягає в тому, що структура уподобань має більш-менш стійкий характер.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Bourdieu P. Zaproszenie do socjologii refleksyjnej / Pierre Bourdieu, Loic J.D. Wacquant. Warszawa: Oficyna Naukowa, 2001. 306 s.
2. Collins R. Three Sociological Traditions. USA: Oxford University Press, 1985. 272 p.